

УДК 780.7+811.1/.9+37.01

DOI: 10.31723/2524–0447–2018–27–1–310–323

Анна Миколаївна Утіна

<https://orcid.org/0000–0001–9502–3296>,

кандидат мистецтвознавства, композитор,
викладач-методист вищої категорії, завідувач музично-теоретичним
відділом Початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу
«Костянтинівська школа мистецтв»

ramina.uan@gmail.com

ІНТЕГРАТИВНІ ЗВ'ЯЗКИ МІЖ СОЛЬФЕДЖІО І АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Мета роботи — окреслити засади створення інтегративного курсу «Solfeggio & English» для початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів. **Методологія** дослідження базується на застосуванні синергетичного, системно-структурного, функціонально-організаційного підходів та спеціальних методик, пов'язаних із вивченням іноземних мов та музично-теоретичних дисциплін. **Наукова новизна** полягає в обґрунтуванні прийомів і методів реалізації інтеграції предметів «Сольфеджіо» та «Англійська мова» на прикладі конкретного уроку. **Висновки.** В статті наголошено на ефективності інтегративних курсів, які передбачають одночасне вивчення різних предметів. Підкреслено доцільність використання міжпредметних зв'язків на уроках сольфеджіо на початковому етапі навчання. На прикладі конкретного уроку охарактеризовано прийоми і методи інтегрованого вивчення предметів «сольфеджіо» та «англійська мова». Вказано на необхідність збереження в інтегративному курсі «Solfeggio & English» основних форм роботи з сольфеджіо — спів інтонаційних вправ, читання з аркуша, музичний диктант, побудова елементів музичної мови, аналіз на слух, виконання творчих та ігрових завдань — та забезпечення їх органічного поєднання із усіма видами мовленнєвої діяльності — аудіюванням, говорінням, читанням і письмом. Докладно описано відкритий урок за темою «Знайомство з музичними звуками. Позначення звуків літерами англійського алфавіту. Октава», проведений автором статті з учнями першого класу для викладачів музично-теоретичних дисциплін Донецької області. Окремо розглянуто такі етапи уроку як: організаційний момент, виклад основного матеріалу, виконання вправ для засвоєння матеріалу, підсумок уроку, домашнє завдання. Наведено приклади завдань авторського інтегративного курсу «Solfeggio & English». Окреслено напрямки подальшого вирішення проблеми інтеграції англійської мови і сольфеджіо в умовах початкової мистецької освіти.

Ключові слова: міжпредметна інтеграція, інтегрований урок, вивчення іноземних мов, сольфеджіо, мистецька освіта.

Utina Anna Mykolayivna, PhD of Art, the composer, the teacher-methodologist of the highest category, the head of the musical-theoretical department of Primary Specialized Art Educational Institution «Kostiantynivska School of Art»

Integrational connections between English and solfeggio

The purpose of the work — to outline the principles of the creation of an integrated course «Solfeggio & English» for primary specialized art educational institutions. **The research methodology** is based on the application of synergetic, system and structural, functional and organizational approaches and special methods related to the study of foreign languages and theoretical musical disciplines. **The scientific novelty** consists of substantiating the methods and methods of implementing the integration of the subjects «Solfeggio» and «English» by the example of a specific lesson. **Conclusions.** The article emphasizes the effectiveness of integrated courses, which means the simultaneous study of various subjects. It is highlights the expediency of using interdisciplinary integration in the classes of solfeggio at the initial stage of study. Strategy and the methods for the integrated study of «Solfeggio» and «English» are presented by specific lesson. The necessity of preserving the main forms of work at «Solfeggio» — singing intonational exercises, sheet reading, musical dictation, building elements of the musical language, hearing analysis, performing artistic and game tasks — and ensuring their organic combination with all kinds of speech activity — listening, speaking, reading and writing in the integrated course «Solfeggio & English» is specified. The master class on «Introduction to Music Sounds. Labeling sounds in English letters. Octave» is described in detail. It was conducted by the author of the article with pupils of the first class for teachers of musical and theoretical disciplines of Donetsk region. Separately, these stages of the lesson are considered as: organizational moment, presentation of the main material, exercises for mastering the material, the summary of the lesson, the homework. Examples of the tasks of the author's integrated course «Solfeggio & English» are given. The directions of the further solving of the integration of the English language and solfeggio in the conditions of primary artistic education are outlined.

Keywords: interdisciplinary integration, integrated lesson, studying of foreign languages, solfeggio, artistic education.

Утина Анна Николаевна, кандидат искусствоведения, композитор, преподаватель-методист высшей категории, заведующая музыкально-теоретическим отделом Начального специализированного учебного заведения искусств «Константиновская школа искусств»

Интегративные связи между сольфеджио и английским языком

Цель работы — определить принципы создания интегративного курса «Solfeggio & English» для начальных специализированных учебных заведений искусства. **Методология исследования** базируется на применении синергетического, системно-структурного, функционально-организационного подходов и специальных методик, связанных с изучением

иностранных языков и музыкально-теоретических дисциплин. **Научная новизна** заключается в обосновании приемов и методов реализации интеграции предметов «сольфеджио» и «английский язык» на примере конкретного урока. **Выводы.** В статье акцентирована эффективность интегративных курсов, предполагающих одновременное изучение разных предметов. Подчеркнута целесообразность использования межпредметных связей на уроках сольфеджио на начальном этапе обучения. На примере конкретного урока охарактеризованы приемы и методы интегрированного изучения предметов «сольфеджио» и «английский язык». Указана необходимость сохранения в интегративном курсе «Solfeggio & English» основных форм работы по сольфеджио — пение интонационных упражнений, чтение с листа, написание музыкального диктанта, построение элементов музыкального языка, проведение анализа на слух, выполнение творческих и игровых задач — и обеспечение их органичного сочетания со всеми видами речевой деятельности — аудирование, говорение, чтение и письмо. Подробно описан открытый урок по теме «Знакомство с музыкальными звуками. Обозначение звуков буквами английского алфавита. Октава», проведенный автором статьи с учениками первого класса для преподавателей музыкально-теоретических дисциплин Донецкой области. Отдельно рассмотрены такие этапы урока как: организационный момент, изложение основного материала, выполнение упражнений для усвоения материала, итог урока, домашнее задание. Приведены примеры заданий авторского интегративного курса «Solfeggio & English». Очерчены направления дальнейшего решения проблемы интеграции английского языка и сольфеджио в условиях начального художественного образования.

Ключевые слова: межпредметная интеграция, интегрированный урок, изучение иностранных языков, сольфеджио, художественное образование.

Актуальність теми. Одним з головних завдань сучасної освіти є підготовка учнів до реалій життя через виховання в них здібностей та навичок, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві. Сьогодні недостатньо просто надавати інформацію, адже використання потужних комунікаційних технологій робить будь-яку інформацію загальнодоступною, набагато важливіше — навчити мислити, робити на основі аналізу отриманої інформації узагальнення та висновки, які спроможні привести до справжніх відкриттів. Разом з тим інформація — це відправний пункт, основа навчання, тому суттєвим показником успішної людини нашого часу є вміння оперативно опрацювати велику кількість інформації. До того ж, крім обов'язкових дисциплін, сучасні освітні заклади пропонують безліч додаткових

предметів, а якщо взяти до уваги численні дитячі захоплення та хобі, то стає зрозумілим, що школярі відчують величезне навантаження, що, в свою чергу, актуалізує проблему збереження часу.

Дієвим засобом розвантаження учнів уявляється об'єднання різних предметів в єдиний курс. Перед викладачем таких інтегративних курсів постає ряд питань, які необхідно вирішити: розумно, методично обгрунтовано поєднати конкретні теми; віднайти актуальні та ефективні форми роботи; але першочерговим завданням все ж залишається вибір предметів, які доцільно інтегрувати, які мають точки перетину і які, об'єднавшись, зможуть взаємно підсилити свою дію. Освітня практика демонструє досить різноманітні вектори інтеграційних процесів, особливо в галузі природознавчих дисциплін, однак в умовах показового для сучасної України активного прагнення наблизитися, влитися у європейський простір, перспективним видається залучення до інтегративних курсів англійської мови.

У світлі сучасної комп'ютеризації та глобалізації англійська мова досягає небаченого раніше розповсюдження. Це мова міжнародної дипломатії та повсякденного спілкування простих людей, робочих контактів та творчих проєктів. Знання профільної мови надає впевненості та розширює перспективи культурної взаємодії. Активізація процесу вивчення англійської мови та її розповсюдження в нашій країні спостерігається з 2016 року, який був об'явлений роком англійської мови в Україні. Поступово впроваджується в практику вітчизняних вишів викладання предметів різними європейськими мовами. В європейських же країнах полілінгвістика вже давно перетворилася на золотий стандарт. Успішний досвід викладання шкільних предметів трьома мовами в одній з найуспішніших країн Європи — Люксембурзі — підштовхує до пошуково-творчої роботи і українського викладача. За останні роки у нас зроблені важливі кроки в реалізації ідеї інтегративної освіти в загальноосвітній школі. Розроблені інтегративні курси української та англійської мови, англійської мови та географії, англійської мови та біології, англійської мови та правової освіти тощо. Спроби об'єднати англійську мову з мистецькими дисциплінами доки не стали широко розповсюдженими, хоча їх приналежність до єдиної гуманітарної сфери людської діяльності слугує міцним фундаментом, на якому можуть формуватися інтегративні курси.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання впровадження в освітній процес інтегративних курсів висвітлюються у публікаціях різних напрямків. Один з них пов'язаний із теоретичним осмисленням прин-

ципів, за якими будуються такі курси, із з'ясуванням сутності поняття «міжпредметна інтеграція» [2], з класифікацією їх за певними параметрами — за метою та завданнями, за способами інтегрування, за місцем в навчальному плані учбового закладу, за рівнем складності тощо [5]. Другий напрямок орієнтований на вивчення історичного досвіду становлення інтегративних тенденцій в освіті [7]. Окрему ланку досліджень інтегративних курсів складають спеціалізовані розробки в галузі мистецької освіти. На сьогоднішній день створені численні програми, підручники, посібники з інтегрованого курсу мистецтва для початкової школи [8], серед яких, зокрема, комплекс навчально-методичного забезпечення предмету «Українська та зарубіжна музичні літератури» «Тести та завдання із зображеннями» [10], створений автором даної статті.

Питанням вивчення англійської мови за допомогою музики займалися Л. Г. Косенко, Н. Н. Гордон, Н. Б. Гордон. Результатом їх діяльності став інтегративний курс навчання «Уроки музики и англійського язика для дошкольників и младших школьников» [6]. В цій роботі представлені ігрові форми роботи, через які учні молодшого віку сприймають предмети музично-естетичного циклу (сольфеджіо, спів, ритміка, фортепіано) у єдності з вивченням іноземної мови. Фонетичний курс Л. Б. Біржакової [1], рекомендований для дітей молодших класів, має мету виробити правильне, чисте вимовляння та засвоїти певні фонетичні правила через музику. Т. Мерфі у своїй книзі «Музика та пісні» (Music & Song) [14] наводить практичні вправи, які він використовував протягом п'ятнадцяти років в Міжнародному літньому таборі в Монтані, навчаючи дітей віком від 6 до 18 років французької, німецької та англійської мов за допомогою музично-пісенного матеріалу. Однак у цих та інших виданнях музика, як правило, підпорядковується мовним завданням, тобто має другорядний, допоміжний характер.

Мета статті — окреслити засади створення інтегративного курсу «Solfeggio & English» для початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання), охарактеризувати прийоми і методи реалізації міжпредметної інтеграції на прикладі конкретного уроку.

Виклад основного матеріалу. З метою розвантаження школярів від великої кількості предметів, заощадження їх часу та виховання нових компетентностей, які стануть у нагоді культурно освіченому музиканту, автором даної статті був створений інтегративний курс, спря-

мований на одночасне вивчення англійської мови та сольфеджіо. Початковий етап інтегративного курсу (A level) розрахований на учнів 0–1 — 2 класу. На цьому етапі формуються лексичні компетенції за темами: числа 1–10, кольори, тварини тощо. Поєднання цих тем із темами, передбаченими для вивчення сольфеджіо, перетворюється у творчий процес, який викликає емоційний відгук в учнів та бажання навчатися. Накопичення лексики в інтегрованому курсі стає не самоціллю, а необхідним засобом вираження думки. Важливою умовою інтегративного курсу є також збереження основних форм роботи з сольфеджіо — спів інтонаційних вправ, читання з аркуша, музичний диктант, побудова елементів музичної мови, аналіз на слух, виконання творчих та ігрових завдань — та забезпечення їх органічного поєднання із усіма видами мовленнєвої діяльності — аудіюванням, говорінням, читанням й письмом.

2 листопада 2017 року автором статті для викладачів музично-теоретичних дисциплін Донецької області був проведений відкритий урок за темою «Знайомство з музичними звуками. Позначення звуків літерами англійського алфавіту. Октава». Урок був проведений з учнями першого класу та представив результати впровадження інтегрованих уроків в навчальний процес: учні застосовували отримані знання, вміння та навички.

Назва теми уроку містить в собі інформацію стосовно матеріалу, який узагальнюватиметься з обох предметів — з сольфеджіо і з англійської мови. Сам урок позиціонується як вступний, він має проводитися на початку навчального року за такою структурою: організаційний момент, виклад основного матеріалу, виконання вправ для засвоєння матеріалу, підсумок уроку, домашнє завдання. Розглянемо кожен етап уроку докладно.

Організаційний момент включає повідомлення теми й мети заняття («Знайомство з музичними звуками. Позначення звуків літерами англійського алфавіту. Октава») та створення сприятливого емоційно-психологічного мікроклімату через відеоперегляд пісні «Animals» [13]. Під час перегляду відео відбувається повторення лексики за темою «Animals».

Виклад основного матеріалу здійснюється у два етапи.

Перший етап — це *знайомство з музичними звуками та їх позначення літерами англійського алфавіту*. Як відомо, в музичній практиці для позначення семи звуків використовується алфавіт. Ця традиція походить ще з часів Античності, коли музичні звуки позначали грець-

кими літерами. Винахід латинської літерної нотації приписують римському філософу, математику та теоретику музики VI століття Северину Боецію. Розрізняють німецьку та англійську системи літерного позначення нот, відмінність яких полягає, перш за все, у позначенні ноти *сi*: в німецькій системі їй відповідає літера *H*, а в англійській — *B*. Офіційно закріплене це розмежування у 1939 році, коли Американська акустична спільнота запропонувала впровадження «Американської стандартної системи нотації» (engl. *Scientific pitch notation* або скорочено *SPN*), яка сьогодні широко розповсюджена в англomовних країнах, зокрема у Сполучених Штатах Америки, Великій Британії, а також частково у Швеції та Голландії. Природно, що в інтегративному курсі «Solfeggio & English» використовується саме англійська система. Тож, вже з перших занять, в тому числі на відкритому уроці, про який йдеться, під час знайомства із музичними звуками доречно порівняння семи основних звуків із першими сьома літерами англійського алфавіту: Ля — А, Сі — В, До — С, Ре — D, Мі — E, Фа — F, Соль — G.

Рік учнів молодших класів спонукає до ігрової манери подачі матеріалу. З метою викликати в учнів асоціації щодо кожного звуку, розглядаємо октаву як сім кольорів веселки. У багатьох музикантів звук асоціюється із певним кольором в силу того, що звучання кожного звуку унікальне. Зокрема з історії музики відомо про здатність до конкретно-кольорового відчуття звуків та тональностей таких композиторів як М. Римський-Корсаков та О. Скрибін¹. Однак ще Ісаак Ньютон у XVII столітті розвинув теорію кольору на основі спостережень розщеплення білого світла в спектр в оптичній призмі та, як пишуть Г. Віноградов і Є. Красовська, «шляхом порівняння відносин довжин кольорових ділянок спектра і відносин частот музичної гами вивів математичний закон відповідності певних кольорів певним музичним звукам» [3, с. 87].

Із вдосконаленою багатьма викладачами системою звуко-кольорів знайомимо учнів через виконання інтонаційної вправи²:

A	Dark blue	Синій
B	Purple	Фіолетовий
C	Red	Червоний
D	Orange	Оранжевий
E	Yellow	Жовтий
F	Green	Зелений
G	Blue	Блакитний

A is dark blue, B is purple, C is red, D is orange, E is yellow, F is green, G is blue and A again!

The image shows two staves of musical notation in G major (one sharp) and 2/4 time. The melody is simple and repetitive, with lyrics written below the notes. The first staff covers the first four lines of lyrics, and the second staff covers the last three lines. The notes are mostly quarter notes, with some eighth notes in the final phrase.

Зазначимо, що, виконуючи інтонаційну вправу, учні розігрівають голосові м'язи та налаштовуються на спів. Що стосується музичного матеріалу для інтонаційних вправ, то, за думкою О. В. Качанової [4], пісні для початківців мають бути коротенькі, в повільному темпі з доволі простою лексикою та синтаксисом, нескладною мелодією та чіткою артикуляцією. Погоджуючись із наведеною думкою О. В. Качанової, додамо, що темп може бути й помірним, а мелодію краще використовувати висхідного типу, в межах октави, адже слухове сприйняття учнів має вловити висхідний рух гами.

Після знайомства із гамою вивчаємо, що звукоряд може починатись із будь-якої ноти, тому що звуки рівноправні та кожен з них може стати першим. Оскільки в силу психофізіологічних особливостей учнів молодшого віку необхідною складовою уроку з ними є активні дії, то «будуємо» гами від різних звуків шляхом руху дітей, яким роздані таблички з назвами нот. Спочатку учні стають у ряд, що відповідає будові гами від звуку *ля*, потім, міняючись місцями, вони «вибудовують» гами від звуків *соля* та *ре*. Активні рухи сприяють концентрації уваги, поєднанню фізичної та розумової діяльності. Виконуючи такі дії, учні запам'ятовують послідовність елементів англійського алфавіту та засвоюють побудову гами, одночасно відпочиваючи від тривалого сидіння за партою.

Наступним етапом знайомства з гамою є вивчення системи позначення її ступенів³. Кожен ступінь позначається римською цифрою: I — II — III — IV — V — VI — VII, з якими учні знайомляться під час співу пісень Анни Утіної на вірші Ольги Пилипенко зі збірки «Лічба»⁴. Графічне зображення порядкових номерів ступенів з картинками відповідної кількості тварин демонструється на екрані комп'ютера. З вивченням ступенів гами доречно поєднати повторення рахунку від одного до семи англійською мовою. Навички письмового мовлення

учні відпрацьовуються через написання римських цифр: I — one, II — two, III — three, IV — four, V — five, VI — six, VII — seven.

Назви тварин, які зустрічаються в пісеньках, вивчаються на англійській мові за допомогою карток Глена Домана⁵. В процесі демонстрації карток із зображеннями тварин, написанням їх назв словами й одночасним проголошенням слів відбувається запам'ятовування інформації та розуміння сенсу сказаного. Закріплюється отримана інформація стосовно назв тварин, кольорів, рахунку від одного до семи англійською мовою та позначень ступенів гами через *снів нісні*:

*One two three four five six seven
The giraffe can touch the heaven
Purple orange green and blue
It's easy to sing for you!*

One, two, three, four, five, six se - ven, the gi - raffe can touch the hea - vens,
pur - ple, o - range and blue, it's so ea - sy to you!

Другий етап викладення основного матеріалу на уроці присвячений поняттю *октави*. Тут в нагоді стає робота зі слайд-презентацією. На кожному слайді зображено назви октав⁶ та тварини, які асоціюються в учнів зі звуками певної октави:

*Субконтроктава — динозавр — a dinosaur
Контроктава — бегемот — a hippo
Велика октава — ведмідь — a bear
Мала октава — корова, свиня — a cow, a pig
Перша октава — пінгвін, кішка — a penguin, a cat
Друга октава — заєць — a hare
Третя октава — пташка, рибка — a bird, fish
Четверта октава — бджола, джміль — a bee, a bumblebee.*

Важливим етапом уроку є емоційна та фізична «розминка», що являє собою необхідний «брейк», під час якого учні змінюють статичний стан на рухи під музику. Для розминки пропонується «*The animal song*», під час виконання якої учні копіюють рухи тварин та повторюють рахунок від одного до десяти [15].

Виконання вправ для засвоєння матеріалу передбачає закріплення отриманої протягом уроку інформації у практично-дієвій формі.

Навички письмового мовлення учнів відпрацьовуються через розв'язання анаграм. До їхньої уваги пропонуються слова, зрозуміти зміст яких можливо шляхом зміни положення букв, наприклад: *cta* — *cat* (кішка), *fshi* — *fish* (риба), *reba* — *bear* (ведмідь), *rhea* — *hare* (заєць).

Визначення тварин в музиці відбувається через прослуховування музичного твору з наступним обговоренням. Враховуючи міжпредметні зв'язки з фахом, для ілюстрації необхідно підбирати твори з репертуару учнів. Перевага надається учнівському виконанню творів, які відповідають темі «Animals» («Тварини»). Для прослуховування пропонується п'єса «Птахи» С. Боткевича у виконанні учениці 3 класу Діани Стогнушенко.

Видатні педагоги, такі як Л. Виготський, Л. Рубінштейн, Ш. Амонашвілі, наголошували на ефективності навчання за допомогою використання ігор. Дійсно, гра є основним видом діяльності для дітей молодшого шкільного віку, тож в педагогічній практиці вона стає ефективним методом навчання. Зокрема доцільно використовувати ігри на введення і закріплення лексичних одиниць, що сприятиме оволодінню іноземною мовою через емоційне задоволення. Серед тактильних ігор досить поширена гра з м'ячем, однак вона потребує чіткої координації рухів, тому молодшим школярам може видатися важкою. Найулюбленішою формою роботи у молодших школярів є складання пазлів. Учні отримують зображення тих тварин, з якими вони вже знайомились в піснях (*Mouse* — миша, *Fox* — лисиця, *Bear* — ведмідь, *Bee* — бджола, *Hare* — заєць, *Hamster* — хом'як, *Dog* — собака). Складаючи пазли, вони намагаються впізнати зображених на них героїв, проводячи паралелі із враженнями, отриманими під час слухового сприйняття музики. Додатково пропонується для прослуховування п'єса «Політ джмеля» М. Римського-Корсакова. Таким чином, в ігровій формі відбувається як закріплення вивченої англійської лексики, так і емпіричне засвоєння виразових засобів, що використовуються для відтворення ілюстративно-зображальних музичних образів.

У підсумку учні висловлюють свої враження від уроку, а викладач ще раз підкреслює зв'язки англійської мови з музикою, поезією, образотворчим мистецтвом.

Домашнє завдання учням пропонується з авторського навчального посібника для музичних шкіл та музичних відділень мистецьких шкіл

«Сольфеджіо. 1 клас. Тести і завдання із зображеннями» [9]. Також для закріплення матеріалу дається завдання переглянути відео «Хто який звук вимовляє» [12].

Таким чином, усі застосовані на описаному уроці форми роботи підпорядковані одній ідеї — паралельному вивченню англійської мови та сольфеджіо в ігровій цікавій формі.

Наукова новизна статті полягає в обґрунтуванні засад інтегративного курсу «Solfeggio & English» для початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів та у виявленні характерних для нього прийомів та методів на прикладі конкретного уроку.

Висновки. Базування мистецької освіти на принципі взаємодії різних видів мистецтва сприяє відтворенню в свідомості учнів цілісної картини життя, формуванню грамотної, інтелігентної особистості. Оскільки іноземна мова виконує не тільки комунікативну, але й пізнавальну функцію, вона займає гідне місце в інтегрованому курсі. Так само і сольфеджіо, що є частиною мистецького комплексу дисциплін, слугує необхідним фундаментом естетичного виховання дитини та формування в неї здатності до сприйняття і адекватного розуміння музичного мистецтва. Об'єднуючи в собі виховні, освітні і розвиваючі можливості різних предметів, інтегрований курс сприяє різнобічному культурному та інтелектуальному розвитку учнів.

Перспективи дослідження. У процесі дослідження проблеми інтеграції англійської мови і сольфеджіо визначено завдання, які потребують подальшого вирішення:

1. Закладення моделі посібників для початкового етапу (Beginner, Elementary level) інтегрованого курсу, які відповідатимуть віковому цензу дітей (п'яти-семирічного віку);
2. Створення програми основного етапу (Pre-Intermediate, Intermediate level) інтегративного курсу (3–4–5 класи);
3. Створення програми завершального етапу (Upper-Intermediate, Advanced level);
4. Розробка прискореного інтегративного курсу «Solfeggio & English» для дорослих;
5. Введення інтегрованого курсу до навчального плану початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання), зокрема Костянтинівської школи мистецтв.

В результаті розв'язання перспективних завдань буде виховано молоде покоління, для якого мистецтво та мова стануть не бар'єром, а майданчиком для розвитку особистості.

ПРИМІТКИ

¹Це явище отримало назву синопсія: «Синопсія (від гр. *syn* — разом і *opsis* — погляд) — загальна назва зорово-слухових асоціацій, які ґрунтуються на емоційно-смысловому оцінюванні тембрів і тональностей» [11, с. 242].

²Автор пісні — А. М. Утіна.

³Вивчення системи позначення ступенів гама доречно проводити на наступному уроці.

⁴Цикл «Лічба» на вірші О. Пилипенко, музика А. Утіної, редакція тексту — К. Науменко.

⁵Глен Доман — відомий американський лікар-фізіотерапевт, який у 1950–1960-х роках винайшов метод відновлення пошкодженого головного мозку, пізніше застосувавши його для раннього розвитку здорової дитини.

⁶Назви октав надаються учням лише українською мовою. Англomовний варіант назв октав можна подивитися у статті Р. Янга (Young Robert W.) «Terminology for Logarithmic Frequency Units» у науковому журналі «The Journal of the Acoustical Society of America». July 1939. Volume 11, Issue 1. P. 134–139. URL : <https://asa.scitation.org/DOI/10.1121/1.1916017> (дата звернення 14.06.2018).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Биржакова Л. Б. Английская фонетика через музику : (для дітей 6–7 лет). СПб. : Каро, 2005. 159 с.

2. Большакова І. О. Особливості реалізації мідпредметної інтеграції змісту навчання на уроках у початковій школі: Аналіз матеріалів журналів «Радянська школа» та «Початкова школа» (II пол. 60-х — 90-ті рр. XX ст.). *Педагогічний дискурс*. 2013. Вип. 15. С. 75–80.

3. Виноградов Г., Красовская Е. Занимательная теория музыки. М. : Сов. композитор, 1991. 192 с.

4. Качанова О. В. Використання пісенного та римованого матеріалу при комунікативно орієнтованому викладанні іноземної мови. *Сучасні підходи до навчання іноземної мови: шляхи інтеграції школи та ВНЗ* : Матеріали II Міжнародної конференції (Харків, 23 березня 2012 року). Харків, 2012. С. 48–49.

5. Колодій І. А. Інтеграція знань. Мовні інтегровані курси. *Інновації у вищій освіті — 2007* : матер. IV міжнар. наук.-практ. конф., 24–25.10.2007. Наукові записки. Серія: Психолого-педагогічні науки / Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. № 3. С. 67–69.

6. Косенко Л. Г., Гордон Н. Н., Гордон Н. Б. Уроки музики и английского языка для дошкольников и младших школьников : интегративный курс обучения. Ростов н/Д. : Феникс, 2009. 76 с.

7. Масол Л. М. Особливості впровадження програми «Мистецтво» в контексті предметно-інтегративної освіти. *Початкова школа*. 2003. № 4. С. 42–44.

8. Пахомова Н. Интеграция как проводная тенденция развития общества та освіти: історико-педагогічний аспект. *Витоки педагогічної майстерності*. Серія : Педагогічні науки. 2013. Вип. 11. С. 250–256.
9. Утіна А. М. Сольфеджіо. 1 клас. Тести та завдання із зображеннями : навч. посібник для музичної школи, музичного відділення мистецької школи. Київ : Мелосвіт, 2018. 60 с.
10. Утіна А. М. Тести та завдання із зображеннями : комплекс науково-методичного забезпечення навчального предмета «Українська та зарубіжна музичні літератури». Київ : Мелосвіт, 2017. 48 с.
11. Юцевич Ю. Є. Музыка : словник-довідник. Вид. 2-ге, переробл. і доп. Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2009. 352 с.
12. Best Animal Sounds Song (Jungle). URL : <https://www.youtube.com/watch?v=y5pSL83c1ck> (дата звернення: 14.06.2018).
13. English Learning for kids — ESL — Animals song for children. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=a53DkiJ5HDc> (дата звернення: 14.06.2018).
14. Murphy T. Music & Song. New York : Oxford University Press, 1993. 78 p.
15. The Animal Song. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wCfWmlnJl-A> (дата звернення: 14.06.2018).

REFERENCES

1. Birzhakova, L. B. (2005). English phonetics through music: (for children 6–7 years old). Sankt-Peterburg: Karo [in Russian].
2. Bolshakova, I. O. (2013). The peculiarities of the implementation of the sub-project integration of the content of training in primary school lessons: Analysis of the materials of the journals «Soviet School» and «Primary School» (second half of the 60's — 90's of the twentieth century). *Pedagogical discourse*, 15, 75–80 [in Ukrainian].
3. Vinogradov, G., Krasovskaya, Ye. (1991). Interesting theory of music. Moskva: Sov. kompozitor [in Russian].
4. Kachanova, O. V. (2012). Using of song and rhyming material in communicative-oriented teaching of a foreign language. Modern approaches to learning a foreign language: ways to integrate school and university: Proceedings of the 2nd International Conference (pp. 48–49). Kharkiv [in Ukrainian].
5. Kolodij, I. A. (2007). Integration of knowledge. *Language Integrated Courses. Innovation in Higher Education — 2007: Proceedings of the 2nd International Conference* (pp. 67–69). Series: Psychological and pedagogical sciences (Nizhyn State University named after Mykola Gogol). Nizhyn: Vydavnytstvo NDU im. M. Gogol [in Ukrainian].
6. Kosenko, L. G., Gordon N. N., Gordon N. B. (2009). Lessons of music and English for preschoolers and junior students: Integrative training course. Rostov na Donu: Feniks [in Russian].
7. Masol, L. M. (2003). Features of the program «Art» in the context of subject-integrative education. *Elementary School*, 4, 42–44 [in Ukrainian].

8. Pakhomova, N. (2013). Integration as a leading trend in the development of society and education: the historical and pedagogical aspect. *Origins of pedagogical skill*, 11, 250–256 [in Ukrainian].
9. Utina, A. M. (2018). *Solfeggio. 1st grade Tests and tasks with images*. Kyjiv: Melosvit [in Ukrainian].
10. Utina, A. M. (2017). *Tests and tasks with images*. Kyjiv: Melosvit [in Ukrainian].
11. Jucevych Ju. Je. (2009). *Music: dictionary-directory*. Ternopilj: Navchaljna knygha — Boghdan [in Ukrainian].
12. Best Animal Sounds Song (Jungle). URL : <https://www.youtube.com/watch?v=y5pSL83c1ck> (дата звернення: 14.06.2018).
13. English Learning for kids — ESL — Animals song for children. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=a53DkiJ5HDc> (дата звернення: 14.06.2018).
14. Murphy T. *Music & Song*. New York : Oxford University Press, 1993. 78 p.
15. The Animal Song. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wCfWmlnJl-A> (дата звернення: 14.06.2018).

Стаття надійшла до редакції 16.05.2018 р.

УДК 782.1+78.071.2

DOI: 10.31723/2524–0447–2018–27–1–323–334

Лю Шитин

<https://orcid.org/0000–0002–2057–6512>

*соискатель кафедры истории музыки и музыкальной этнографии
Одесской национальной музыкальной академии им. А. В. Неждановой
liushitin@gmail.com*

МУЗЫКАЛЬНО-ТЕКСТОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ОПЕРНОЙ ИНТЕРПРЕТАЦИИ

Цель работы — обосновать ключевую роль понятия оперной интерпретации в изучении специфики оперного текста; определить доминирующую природу обоих феноменов как музыкально-синергийную. Методология исследования обусловлена текстологическим подходом. Предполагает интердисциплинарное освещение категории интерпретации, с привлечением жанрового музыковедческого анализа. Научная новизна работы определяется развитием представлений об оперном тексте как конгломерате интерпретаций, предполагающем творчески-иерархическое строение, раскрытием ведущей роли певца (артиста-певца) в системе принципов практической реализации оперного замысла, обоснованием семантической многомерности и, одновременно, музыкально-концепционной централизации процесса оперной интерпретации,